

Gdzie jest mój umysł?

Scenariusz lekcji filozofii dla uczniów szkół ponadpodstawowych

---

Cele:

- Uczniowie odróżniają aspekt cielesny (mózg) od poznawczego (umysł).
- Uczniowie umieją wskazać funkcje umysłu.
- Uczniowie dostrzegają fenomen ludzkiego umysłu na tle innych gatunków.
- Uczniowie dostrzegają związek umysłu ze świadomością.
- Uczniowie rozróżniają podstawowe stanowiska dotyczące istnienia umysłu.

Materiały:

- tablica
- flamster

Metody i formy pracy:

- introspekcja
- burza mózgów
- circept
- eksperyment myślowy
- dyskusja

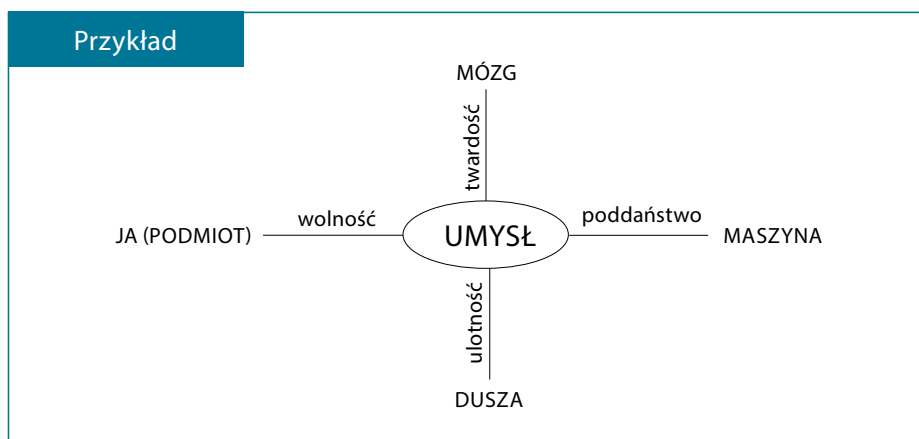
Przebieg lekcji:

Część I. Co to jest umysł?

Prosimy uczniów o chwilę zastanowienia, czym dla nich jest umysł. Następnie przechodzimy do tworzenia circeptu (koła analogii). Centralnie na tablicy umieszczamy obiekt rozważań – „umysł”. Następnie prosimy uczniów o wymyślenie trafnych analogii (prostych, sensownych, zrozumiałych samych przez się). Analogie powinny być znaczeniowo różne od siebie oraz od obiektu centralnego oraz pochodzić z różnych dziedzin. Analogie rozmieszczamy promieniście wokół obiektu centralnego. Mając całą listę analogii, rozkładamy je biegunowo, czyli te cechy obiektu,

które są przeciwstawne, powinny znajdować się naprzeciwko siebie, natomiast te bliskie znaczeniowo powinny ze sobą sąsiadować. Ostatnim etapem jest nazwanie osi, na których leżą najważniejsze analogie, przy użyciu abstrakcyjnych dwubiegunowych pojęć.

Po wykonaniu circeptu inicjujemy dyskusję.

Przykładowe pytania:

- Jaką rolę pełni umysł?
- Czy jest częścią ciała?
- Jaki ma związek z mózgiem?
- Czy może działać niezależnie od ciała?
- Jak się łączy z ciałem?
- Czy umysł to to samo co świadomość?
- Gdzie znajduje się nasza świadomość?
- Czy umysł można by w przyszłości przenieść na inny nośnik niż ciało? Przykład z filmu Transcendencja.
- Czy nad umysłem można zapanować?
- Czy mamy wpływ na umysły innych ludzi?
- Czy zwierzęta mają umysł? Jeśli tak, czy wszystkie?

Następnie krótko prezentujemy znane w filozofii koncepcje dotyczące umysłu:

- umysł jako epifenomen mózgu (naturalizm);
- umysł jako coś odrębnego od ciała (dualizm kartezjański).

Pytanie do uczniów:

- Jakie konsekwencje wynikają z obu tych podejść?

Część II. Moc umysłu

Eksperyment myślowy:

Prosimy uczniów o wyobrażenie sobie, że niespodziewanie zostali spadkobiercami olbrzymiej fortuny, gromadzonej od wieków przez swoich przodków.

Jest to tak wielki majątek, że mogliby mieć w życiu wszystko to, o czym tylko marzyli.

Jednak biorą tylko małą część z tego majątku, a reszta leży zdeponowana i bezużyteczna aż do końca ich życia, bo brak im pomysłu, co z nim zrobić.

Jak można ocenić takie postępowanie?

Jakie poczucie temu towarzyszy?

Następnie prezentujemy analogię – fortuna to potencjał ludzkiego umysłu, zawierający niewyczerpane zasoby genetyczne, kulturowe, duchowe, mogący sprawić, że to, o czym pomyśli człowiek, materializuje się w postaci wielkich dokonań naukowych, dochodowych biznesów, idei, które porywają wielu ludzi itd.

Czy ich zdaniem ten „majątek”, wykorzystywany przez ludzi tylko w niewielkim zakresie, jest analogią bogactwa, które zamiast dawać radość, leży bezużytecznie?

Jak można użyć tego potencjału, by się nie marnował?

Pytania do dyskusji:

- Czy myślenie ma moc sprawczą?
- Czy można świadomie rozwijać swój umysł tak, by spełniały się nasze marzenia?
- Gdyby można było nabyć w sklepie jedną ponadprzeciętną zdolność umysłu, to co byśmy wybrali (np. niezwykłą pamięć, wpływ na ludzi, wpadanie na ciekawe pomysły)?

